

Juwelen van stras

Lestips door Lieke van Duin & Jos van Hest

Zoals in 2008 en 2009 publiceert *Leesgoed* de lestips bij het met de Woutertje Pieterse Prijs bekroonde boek, zowel direct op onze website als (dit jaar licht ingekort) ons tijdschrift.

Boek

In de novelle *Juwelen van stras*, spelend tijdens de Tweede Wereldoorlog, vertelt het joodse meisje Elske over haar onderduiktijd bij vreemde mensen in een groot huis in de bossen. Ze krijgt een nieuwe achternaam en moet onthouden dat ze uit Middelburg komt en niet uit Arnhem waar ze met haar ouders en broers woonde. En ze krijgt opeens allemaal nieuwe ooms, tantes en nichtjes.

De zes- of zevenjarige Elske is taalgevoelig en sensitief. Ze heeft het goed in het grote huis, maar weet intuïtief dat er vragen zijn die ze niet moet stellen, bijvoorbeeld waar haar ouders en broers zijn. Zwijgen is sowieso een belangrijk thema in het boek. Haar verdriet blijft impliciet, bijvoorbeeld door het luisteren naar de geheimzinnige klaagvogel, die *pieuw!* zegt. Tegelijkertijd is er ook troost: van de eenden in de vijver achter het huis, van het verhaal 'De gebroken rietstengel', dat medeonderduiker Leendert vertelt, van het vogeltje van strassteentjes dat ze krijgt, en vooral van oom Jo-tje, die eenzelfde gevoeligheid voor taal heeft als zij. Ze leert hem kennen in restaurant Het Silveren Seepaerd, waar hij Elske en haar nieuwe nichtjes trakteert op een diner. Oom Jo-tje en Elske weten elkaar te raken in iets essentieels: taal, woorden, poëzie. Als oom Jo-tje haar vraagt wat ze het liefst doet, antwoordt ze: luisteren naar de klaagvogel. Hij inspireert haar om versjes te gaan schrijven. Als oom Jo-tje ook moet onderduiken wordt *Pieuw!* hun geheime wachtwoord. (Zie verder www.leesgoed.eu, Boekidee Extra 2010.)

Leeftijd en (voor-)lezen

Hoewel hoofdpersoon Elske zes of zeven jaar oud is – ze leert net lezen en schrijven – is het boek meer geschikt voor kinderen vanaf negen jaar of vanaf groep vijf. Het taalgebruik is eenvoudig maar de kans dat het verhaal zal aanslaan is het grootst bij kinderen die evenals Elske sensitief en taalgevoelig zijn en een levendig voorstellingsvermogen hebben.

Het boek veronderstelt enige voorkennis over de Tweede Wereldoorlog. **Ida Vos**, die ook kinderboeken over de oorlog schreef, vond dat kinderen vanaf 8 à 10 jaar oorlogsboeken kunnen lezen. Dan moest je als kinderboekenschrijver wel 'de shoah klein maken': vertellen wat de jodenvervolging vanuit het perspectief van kinderen betekende. Dat deed zijzelf en dat doet Carli Biessels in dit boek ook, zonder veel uit te leggen.

Het boek kan in drie of vier keer worden voorgelezen.

Het is leuk om bij de betreffende passage een mandje met 'juwelen van stras' (steentjes van geslepen glas, te koop in hobbywinkels en via internet) te laten rondgaan, waarvan elk kind er één mag kiezen.

Voor wie verder wil lezen

(Zie www.leesgoed.eu.)

Groepsgesprek over het boek

Vertel iets over oorlog en onderduiken en lees het boek dan voor. Zorg voor een rustige sfeer. Laat de kinderen eerst spontaan reageren. Ga dan vragen stellen:

Wat vind je leuk aan dit boek? Of mooi? Of spannend?

Wat vind je niet leuk aan het boek? Of saai? Of lelijk? Of erg? Of raar?

Wat begrijp je niet helemaal?

Zag je ook dingen die steeds terugkomen?

De laatste vraag gaat over stijl en opbouw van het boek. Op deze vraag kunnen antwoorden komen als:

In de tekst:

Begin en eind spelen zich in een heden af, het grote middendeel, p. 8-92, bestaat uit herinneringen uit de maanden die daaraan voorafgingen.

Het is een erg 'winters' verhaal, zowel letterlijk als figuurlijk (p. 21, 27, 56, 60).

Er wordt veel gezwegen. Elske wil veel weten, maar begrijpt dat er ook dingen waren die ik niet moest vragen. (p. 12, 14, 36, 78)

Elske is een zeer sensitief meisje dat behalve woorden ook kleuren, warmte/kou, geluiden en geuren intens ervaart (geuren op p. 20, 23, 37, 42, 53, 56, 79, 89).

Het *Pieuw!* van de klaagvogel komt steeds terug (p. 31, 33,

48, 49, 60, 80, 81, 82, 85, 92) het wordt het wachtwoord tussen Elske en oom Jo-tje.

Ondanks het intense zwijgen zijn woorden belangrijk voor Elske, behalve *Pieuw!* ook Silveren Seepaerd, roodvonk, De gebroken rietstengel, spijzen (p. 51). Ze maakt gedichtjes zodra ze kan schrijven.

Vogels spelen een belangrijke rol; troostend: de eenden (p. 16, 28, 36, 59/60, 86), rustgevend: de klaagvogel (p.31, 33, 48/49, 80/81) en hoopgevend: het vogeltje van strassteentjes (p. 54, 75, 93).

Het boek met Perzische miniaturen van idyllische tuinen komt steeds terug (p. 30, 31, 36, 70, 72, 89).

Het verhaal bevat veel symboliek: Elske krijgt een tuintje in de vorm van een ster (de illustrator heeft echter een vijfpuntige ster getekend in plaats van een zespuntige Davidsster), manestrallen en het 'wachtwoord' *Pieuw!* in de communicatie tussen Elske en oom Jo-tje, de winterse kou, de gebroken rietstengel uit het verhaal van Leendert.

In de illustraties:

Zwart-wit; niet erg uitbundig; enigszins karikaturaal.

In de vormgeving:

Weinig woorden per bladzijde; 'winterse' omslag met koude kleuren.

Spelregels en tips:

Heb als leerkracht een open houding: er is niet één waarheid, één oplossing of één goed antwoord. Een gesprek kan juist opbloeien door de diversiteit aan meningen en interpretaties. De kinderen moeten het boek goed kennen voordat ze er een groepsgesprek over kunnen houden. Dan kunnen ze hun mening uitleggen aan de hand van fragmenten en illustraties uit het boek.

Er zijn meer vragen mogelijk; ontwikkel als leerkracht daarin een eigen stijl.

Alles mag gezegd of opgemerkt worden. Niets is gek of stom. Laat de kinderen merken dat het belangrijk is wat ze zeggen.

De villa die model stond voor 'het grote huis'. Het was het ouderlijk huis van Carli Biessels, waar in de oorlog talloze onderduikers zaten..

Iedereen luistert naar elkaar. Er wordt niet door elkaar gepraat.

Stel geen gesloten vraag waarop maar één antwoord mogelijk is. Vraag liever: 'Waar zie je dat?', 'Hoe bedoel je dat?', 'Kun je dat laten zien?' of 'Vertel eens...'

Laat het gesprek niet langer duren dan nodig. Het ene boek geeft meer gespreksstof dan het andere. Dit boek geeft veel gespreksstof, alleen al omdat het over oorlog gaat.

Deze manier om een groepsgesprek te voeren werkt het best als er regelmatig zo met elkaar wordt gepraat. Dan raken de kinderen eraan gewend en gaan ze het leuk vinden om op ontdekkingsreis te gaan in een volgend boek.

Deze aanpak is gebaseerd op verschillende inspirerende boeken: Aidan Chambers, *Vertel eens* en *De leesomgeving*, Biblion, Den Haag 2001, en Jan van Coillie, *Leesfeesten en boekenfeesten – Hoe werken (met) kinder- en jeugdboeken?*, Biblion, Den Haag 2007.

Praten

Over Elske

's Avonds keek ik weer in het boek met de miniaturen. Ik wist de weg al in de diepe tuinen. Ik kende er plaatsen waar nooit iemand kwam, alleen mensen die elkaar niet mochten ontmoeten. Misschien hadden mijn broers ook zo'n boek. Of mijn vader en moeder. Toen ik dat gedacht had, deed ik het boek gauw dicht. Sommige dingen moet je niet denken. (p. 36)

Elske is de hoofdpersoon van het boek. Hoe oud denk je, dat ze is? Waarom denk je dat? Praat er samen over.

Wat voor meisje is Elske? Is ze dom of slim, stil of druk, stijf of lenig, gelukkig of zielig, gek of gewoon, grappig of saai, eerlijk of gemeen? Heeft ze veel of weinig fantasie, veel of weinig vragen, veel of weinig vrienden, veel of weinig talent? Vertel elkaar wat je van Elske vindt en lees daarbij een stukje uit het boek voor waarin staat wat jij vindt.

Begrijp je Elske altijd of soms niet? Zoek een stukje over Elske dat je goed begrijpt of juist niet en praat daar samen over.

Elske denkt weinig aan haar vader, moeder en twee broers. Of denkt ze juist veel aan hen? Zou jij als je Elske was, meer aan je vader, moeder en broers denken dan zij?

Zou Elske een vriendin van jou kunnen zijn of niet? Waarom?

Over oom Jo-tje

Ik ging naar Het Silveren Seepaerd! Een oom die ik nog nooit gezien had, had dat bedacht. (p. 41)

Oom Jo-tje is een belangrijk iemand in het boek. Wat voor man is hij, denk je? Is hij rijk of arm, deftig of gewoon, al heel oud of nog jong, aardig of vervelend, groot of klein? Wat kan hij goed? Hoe ziet hij eruit? Praat er samen over en lees stukjes uit het boek voor waarin staat wat jij vindt.

Is oom Jo-tje anders dan de andere ooms? Waarom vind je dat? Zeg zijn naam hardop, wat hoor je dan? Wat zou zijn naam kunnen betekenen?

Waarom vindt Elske hem zo leuk dat ze hem een brief schrijft en een tekening voor hem maakt? Wat gebeurt er met oom Jo-tje in het verhaal?

Zou jij ook zo'n oom willen hebben?

Over de Tweede Wereldoorlog

Er marcheerden twee Duitse soldaten langs en tante Gé (...)

schoof de tas onder de bank. Dat had ik nooit gedaan als ik haar was, want zo liet ze zien dat er iets mee was. De oude dames hadden de gele ster niet van mijn kleren gehaald. (p. 11)

Het verhaal van Elske speelt zich af tijdens de Tweede Wereldoorlog. Ga samen op zoek naar andere stukjes in het boek waaraan je kunt zien dat het oorlog is en lees ze voor. Stukjes over soldaten, over vliegtuigen, over een gele ster op kleren. Zijn er stukjes bij die je niet helemaal snapt? Vertel elkaar wat je begrijpt en wat je niet begrijpt. Wat doen die Duitse soldaten op het station? Wat bedoelt Elske met want zo liet ze zien dat er iets mee was? Wat is die gele ster? Bedenk nog meer vragen die je hebt over de oorlogstukjes in het boek en praat er samen over. De juf of de meester kan je er vast meer over vertellen. Zoek ook antwoorden in andere boeken en op internet.

Over onderduiken

De eenden wisten ook van de lente. Ze staken hun kop in het ijskoude water en bleven onder zolang ze konden. Onderduiken, dacht ik. Dat woord had ik de laatste maanden zo vaak gehoord. Het werd gebruikt voor mannen als Leendert en oom Jo-tje. Nu deden de eenden het ook. (p. 86)

De eenden, Leendert en oom Jo-tje zijn onderduikers. Wat is dat: onderduiken? Praat er samen over. Waarom duiken, als het oorlog is, mensen soms onder? Hoe gaat dat? Wat gebeurt er dan? Wat is het verschil tussen het onderduiken van eenden en het onderduiken van mensen? Elske noemt zichzelf in het stukje hierboven geen onderduiker. Is ze dat ook niet? Waarom denk je dat? Ken je andere verhalen over onderduikers? Heb je wel eens van Anne Frank gehoord?

Over dingen die je niet moet vragen

Ik vroeg ze niet waar mijn vader en moeder waren, en mijn twee broers. Ze zouden het toch niet hebben gezegd. Het zou gevaarlijk zijn. (p. 9)

Ik vroeg weer niet waar papa en mama waren, en Siem en Jakob. Ze zou het heus wel gezegd hebben als het kon. In plaats daarvan zei ze: 'Als er iets is, moet je bij me komen.' Toch begreep ik meteen dat er ook dingen waren die ik niet moest vragen. (p. 14)

Waarom zou het gevaarlijk zijn als tante Gé aan Elske vertelt waar haar ouders en broers zijn? Welk soort dingen moet Elske niet vragen, denk je? Wat kan er dan gebeuren? Praat er samen over.

Staan er nog meer stukjes in het boek waarin Elske zwijgt over dingen die ze graag zou willen weten? Als jij Elske was, zou je die vragen dan ook niet stellen? Ook niet als je het heel graag zou willen weten?

Over het verhaal van de gebroken rietstengel

Leendert begon met het verhaal, elke avond een stukje. Het heette 'De gebroken rietstengel'. (...) Ik hoorde hoe de rietstengel daar stond, in tweeën geknakt aan de bevroren slootkant. (...) Hij was bevroren, hij was zelfs in tweeën geknakt. En toch leefde hij. 'Het is wintertijd,' zei Leendert. Door het verhaal van de rietstengel begon ik beter te wennen aan het grote huis. Ik was ook in tweeën geknakt, ik had immers twee huizen en twee achternamen. En toch zou ik gewoon Elske blijven, begreep ik nu. (p. 20/23)

Ik dacht er diep over na, over het leven van de rietstengel.

(...) Hij hoorde aan de verlaten slootkant. Daar wachtte hij tot de lente kwam. Hij zou één frisse, nieuwe scheut krijgen, dacht ik. Daarna kon hij weer rechtop staan. (p. 70/71)

Leendert vertelt Elske het verhaal van de rietstengel. Als Leendert er niet meer is, maakt Elske het verhaal af. In de winter is de rietstengel geknakt. In de lente krijgt de stengel een nieuwe scheut en komt hij weer overeind. Wat betekent dat verhaal, denk je? Praat er samen over. Waarom vindt Elske het fijn om naar dat verhaal te luisteren? In de bijbel staat ook een verhaal over een gebroken rietstengel. De profeet Jesaja (Jesaja 42:3) zegt: Het geknakte riet breekt hij niet af, de kwijnende vlam zal hij niet doven. Het recht zal hij zuiver doen kennen.

Wat zouden die regels kunnen betekenen? Denk je dat Leendert het verhaal van Jesaja kent? Vertellen Leendert en de profeet Jesaja over dezelfde rietstengel?

Over een tekening

Deze tekening staat op bladzijde 26. Wie is Elske, denk je? Waarom denk je dat? Praat er samen over. Welke zin uit de bladzijde ernaast past precies bij de tekening?

Over de titel van het boek

Weet je wat *stras* is? Vertel het elkaar. Als je het niet weet, zoek het dan op in het woordenboek of op internet. Wat vind je van de titel van het boek? Geef, zonder met elkaar te overleggen, de titel een cijfer (0 is heel slecht, 10 is heel goed) en schrijf dat op. Vertel elkaar daarna welk cijfer je gegeven hebt en waarom. Wanneer vind je een titel van een boek goed? Als je een boek met deze titel ziet liggen, wil je het dan meteen lezen? Bedenk met elkaar een (nog) betere titel voor dit boek.

Over het soort boek

Vind je *Juwelen van stras* een meisjesboek, een jongensboek of een boek voor alle kinderen? Praat er samen over waarom

je dat vindt.

‘De hoofdpersoon is een meisje, dus is het een meisjesboek.’

Ben je het eens met die uitspraak?

Lezen jongens liever over een jongen en meisjes liever over een meisje?

Is Juwelen van stras een boek voor kinderen die van spanning en avontuur houden?

Doen

Nieuwe achternaam en woonplaats verzinnen

Toen vertelde ze dat ik voortaan een nieuwe achternaam had. Als iemand vroeg hoe ik heette, moest ik zeggen: ‘Ik ben Elske van den Berg en ik logeer bij mijn oom en tante omdat ik moet aansterken na een zware ziekte.’ Wat voor ziekte weet ik eigenlijk niet, dat moet ik haar toch eens vragen. Ik moest ook onthouden dat ik uit Middelburg kwam en niet uit Arnhem, waar ik eigenlijk woon. (p. 13/14)

Om veilig te zijn krijgt Elske een andere achternaam en komt ze zogenaamd uit een andere plaats. Hoe zou het voelen om voor je veiligheid een nieuwe naam te moeten krijgen en iemand anders te moeten worden? Wat voor nieuwe achternaam en woonplaats zou jij krijgen?

Verzin voor jezelf een nieuwe achternaam en een andere woonplaats en schrijf die op. Stel in een groepje vrienden en vriendinnen jezelf voor met nieuwe naam en plaats. Kun je je nieuwe naam goed onthouden? Hoe heten de andere kinderen uit je groepje? Hoe zijn jullie op het idee gekomen voor juist die namen? Zijn ze geschikt? Wanneer is een naam geschikt? Praat er samen over.

Het joodse meisje dat model stond voor ik-figuur Elske. Ook zij zat ondergedoken in ‘het grote huis’.

Schrijven over geluiden in bed

Ik sliep onder een schuine wand. Boven mijn hoofd hoorde ik getrippel. Ik probeerde te raden of het muizen waren of vogels die onder de dakpannen schuilden. Of gewoon de regen. (p. 19)

Elske hoort getrippel als ze in bed ligt. Wat zou dat zijn? Ze verzint drie antwoorden op die vraag. Welk antwoord vind jij het spannendst?

Schrijf ook zo’n kort stukje over de geluiden die jij hoort als je in bed ligt. Wie of wat zouden die geluiden kunnen maken?

Bedenk er spannende en gewone dingen bij.

Letters schrijven en erbij fantaseren

Mijn letters wilden nooit op elkaar lijken. De ene f werd een vishengel, de volgende een lantaarnpaal en de derde leek helemaal nergens op. (p. 24)

Elske leert letters schrijven. Elke letter, ook als is het dezelfde, ziet er bij haar toch anders uit. Schrijf een f die op een vishengel lijkt.

Schrijf een f die op een lantaarnpaal lijkt.

Schrijf een f die nergens op lijkt.

Kies een andere letter dan de f. Schrijf je letter op heel veel verschillende manieren. Zet onder elke letter waar hij op lijkt. Op een lepel, een hoofd met 1 haar, een bloem in de knop, een steelpan, een ster met een staart...

Een klaagvogel schilderen

Toen hoorde ik voor het eerst de klaagvogel. Hij woonde bij de schommel tussen de seringenstruiken. ‘Pieuw...’ riep hij, wel twaalf keer achter elkaar. Ik wist niet waarom hij riep, of hij op antwoord wachtte. Later kon ik hem overal horen, ook ’s nachts in bed onder het schuine dak. Dan stelde ik me voor hoe hij eruitzag. (p. 31)

Hoe denk jij dat de klaagvogel eruitziet? Heeft hij lange, hoge poten of kleine voetjes? Een snavel als van een merel, een meeuw, een papegaai, een toekan? Vleugels als van een adelaar, een mus, een duif, een zwaan? Een kuif, zwemvliezen, een lange hals? Veren in sombere kleuren of hier en daar toch vrolijke stippen? Fantaseer over jouw klaagvogel en schilder hem. Maak samen een tentoonstelling van klaagvogels.

‘Pieuw’ zeggen

‘Roept hij vaak?’ vroeg hij. ‘Hoe vaak? Hoe klinkt dat?’ Hij probeerde het na te doen, ‘pieuw!’ (p. 48)

Het ‘pieuw’ van de klaagvogel klinkt natuurlijk klaaglijk. Probeer hem, net als oom Jo-tje, na te doen. Klinkt het als een duif, als een meeuw, als een toervogel? Zeg of zing ‘pieuw’ een paar keer achter elkaar, zo klaaglijk mogelijk. Wie in de groep kan het het mooist?

Op servetten zeepaardjes tekenen

Ik moest hardop lachen (...) omdat ik het paardje ontdekte dat rechtop door het water zwom. Het stond afgedrukt op onze servetjes. (p. 49)

Elske eet met haar nichtjes en oom Jo-tje in restaurant Het Silveren Seepaard. Op de servetten ziet ze een tekening van een zeepaardje dat rechtop door het water zwemt. Hoe ziet zo’n zeepaardje eruit? Probeer het in een paar lijnen te tekenen. Als dat lukt, teken dan met een dikke viltstift op een aantal servetten datzelfde zeepaardje.

'Elske' (rechts) met haar nieuwe nichtjes. Het tweede 'nichtje' van links is Carli Biessels.

Gebruik de servetten bij een gezellig etentje, vertel dan over het boek en lees het stukje voor over het diner in Het Silveren Seepaerd.

Haagse Bluf maken

Er werd een hoog kelkje voor me neergezet. Ik wachtte tot ze waren rondgedeeld. Het zag er zó mooi uit. We aten met lange lepels. 'Dit heet Haagse Bluf!' zei Klara. (p. 52)
Hoe smaakt Haagse Bluf? Maak het zelf en proef het. Voor vier personen heb je twee eieren nodig, 20 centiliter bessensap en 100 gram poedersuiker. Scheid het eiwit van de dooier. Doe eiwit, bessensap en poedersuiker in een kom. Klop het mengsel stijf met een handmixer. Dat duurt een minuut of acht. De bluf moet zo stijf zijn dat je de kom even ondersteboven kunt houden zonder dat er iets uit valt. Schep de Haagse Bluf in vier glazen schaalpjes. Steek er een lange vinger in of zet er als versiering een aardbei op. Bedenk met elkaar tijdens het eten waarom het toetje Haagse Bluf heet. (Het is opgeklopt en er zit veel lucht in.) (Kleuters en oude mensen kunnen beter geen Haagse Bluf eten. Omdat er in het toetje rauw ei zit, kunnen ze een salmonellabesmetting oplopen. Voor kinderen boven de vijf is dat risico niet zo groot.)

Samen een liedje schrijven

's Avonds luisterde ik weer naar de klaagvogel. En hij dan? dacht ik. Hij kan niet mee naar dat andere huis. Hij moet hier in de bossen blijven. Ik luisterde extra goed, ik wilde weten of het twaalf keer zou zijn, net als anders. Maar de lucht liep vol geraas. Er kwamen vliegtuigen over, een heleboel, veel meer dan twaalf. Ik maakte een liedje om het minder te horen, ik zong het in mijn hoofd. Morgen zou ik het opschrijven. (p. 62/63)

Bedenk één regel die Elske in haar hoofd heeft en schrijf die op. Een korte regel van een woord of acht. Het kan een klagende of verdrietige regel zijn over de klaagvogel. Of juist een vrolijke over iets fijns. Een regel om monsters of vliegtuigen te verjagen, een korte regel met een kleur erin, of met het woord 'ik' erin, een droomregel, een slaapregel, het kan van alles zijn.

Heeft elk kind in de groep één regel verzonnen en opgeschreven? Lees ze hardop en kijk welke regels bij elkaar passen. Maak zo korte liedjes van drie of vier regels. Zing die korte liedjes voor elkaar op een zelfbedacht wijsje.

Luisteren naar Chopin en Schubert

(Zie www.leesgoed.eu.)

Mooie woorden verzamelen

Ik ging weer naar school, met Klara en Ingrid. De juffrouw vroeg niet of ik ziek was geweest. De kinderen wel.

'Roodvonk', zei ik. Ik vond het een mooi woord. Roodvonk. (p. 87)

Roodvonk is een nare ziekte, maar een mooi woord. Dat laatste vindt Elske tenminste. Misschien omdat ze van rood houdt? Of omdat ze bij het woord een prachtige rode vonk ziet? Of omdat roodvonk leuk klinkt?

Wat vind jij een mooi woord? *Tafelzilver? Haagse Bluf? Barcelona? Santiago? Snotje? Ozewiezewoze? Poezelig? Apenkool?* Ga op zoek in je hoofd, in dit boek en in (woorden)boeken naar woorden die jij mooi vindt. Schrijf ze op in een klein notitieboekje. Vraag je vader en moeder, je meester en juf, je oma, opa, vriend en vriendin om hun mooie woorden. Noteer ze in je boekje als je die woorden ook mooi vindt. Zet op de buitenkant van je notitieboekje een titel en je naam. Maak hier en daar een tekening. Als je boekje vol is, begin je met deel twee.

De puinhoop van Het Silveren Seepaerd tekenen

Ik maak een tekening van Het Silveren Seepaerd dat er niet meer is. Voor oom Jo-tje. Boven op de puinhoop zet ik een vogel. (p. 8)

Ik maak een tekening voor oom Jo-tje. Van het Seepaerd, dat er niet meer is. Er zit geen zilver bij de kleuren in mijn verfdoois. Dat heb ik ook niet nodig. De puinhopen schilder ik grijs en zwart en bruin. Daar bovenop zet ik een vogel. Met een oogje van blauw. (p. 93)

Schilder of teken met grijs, zwart en bruin restaurant Het Silveren Seepaerd. Op bladzijde 44 zie je hoe tekenaar Martijn van der Linden denkt dat het restaurant er uitziet. Zo zou het kunnen. Maar het kan ook anders. Een brede trap voor de voordeur? Luiken bij de ramen? Torens op het dak? Bomen in potten op de stoep? Teken of schilder jouw eigen restaurant Het Silveren Seepaerd.

Klaar? Verscheur dan je tekening. Plak de snippers door elkaar op een nieuw papier en maak zo een puinhoop van Het Silveren Seepaerd. Misschien hebben sommige snippers een verbrand randje. Teken boven op de ruïne een vogel met een blauw oog. Plak een blauw strassteentje op die plek.

Links

(Zie www.leesgoed.eu.)

Noot

(*) Bij het bombardement op Nijmegen, op 22 februari 1944, waarbij 800 doden vielen, is inderdaad ook hotel Het Silveren Seepaerd verwoest. (Lvd & JvH)